

4. Синиця С. Реструктуризація підприємства як один із напрямів підвищення його конкурентоспроможності / С. Синиця, Л. Гринів // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3 (28). – С. 131-138.

5. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств / М.Д. Білик. – К. : Т-во "Знання", КОО, 1999. – 312 с.

Смиковчук Т.В. Модель реструктуризації підприємств

Раскрыты научные подходы к моделированию процесса реструктуризации предприятий. На основании анализа существующих разработок усовершенствована модель процесса реструктуризации предприятий и детально рассмотрены ее составляющие.

Ключевые слова: реструктуризація підприємств, модель реструктуризації, діагностика підприємств, програма реструктуризації.

Smykovchuk T.V. Model of enterprises restructuring

Going of scientists is exposed near the design of process of enterprises restructuring. On the basis of analysis of existent works the model of process of restructuring of enterprises is improved and in detail she is considered constituents.

Keywords: restructuring of enterprises, model of restructuring, diagnostics of enterprise, program of restructuring.

УДК 336.221.24

*Доц. О.С. Червінська, канд. екон. наук;
бакалавр Н.Ю. Піксайкін – НУ "Львівська політехніка"*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Висвітлено недоліки оподаткування малого бізнесу, здійснено аналіз розвитку малого підприємництва, проведено порівняння з іншими країнами та наведено вплив на діяльність підприємств малого бізнесу зміни Податкового кодексу України у 2011 році.

Ключові слова: Податковий кодекс України, малий бізнес, єдиний податок, соціальний внесок, податкове навантаження, кредитування, податкові канікули, ПДВ.

Постановка проблеми. Затяжна політична й економічна криза в Україні та наслідки світової фінансової кризи істотно зашкодили діяльності великих підприємств. Ця ситуація зумовила погіршення їх фінансових показників та на тривалий час позбавила ці підприємства можливості не тільки функціонувати, а й розвиватися. Зазначені негативні тенденції мають відображення також у вигляді недоотримання бюджетом податкових платежів. Тому для держави доцільно розглядати малий бізнес як альтернативне джерело бюджетних надходжень і створювати сприятливі умови для його ефективного розвитку.

Необхідність цього, а також стимулювання підприємницької діяльності в Україні продиктовано системною перебудовою економіки, її соціальною орієнтацією та адаптацією в рамках євроінтеграції, оскільки малий бізнес відіграє важливу соціально-економічну роль у розвитку суспільства. У кризових умовах він має потенціал для створення нових робочих місць без будь-якого фінансування з боку держави, розширення самозайнятості населення, залучення до легальної економічної сфери тих коштів, які зараз перебувають поза банківською сферою. До того ж малий бізнес має вирішальне значення і для формування конкурентного середовища та створення середнього класу. Проте на сьогодні мале підприємництво в Україні ні структурно, ні кількісно, ні якісно не готове до виконання таких системних соціально-економічних завдань.

У світі загальноновизнаний є той факт, що бути легальним у малому бізнесі значно дорожче, аніж у великому. Соціально-економічна ціна легальності ще більше зростає в умовах ускладненого і недосконалого податкового законодавства [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання оподаткування малого бізнесу в Україні приділяють увагу зокрема органи податкової та законодавчої влади. Також значний професійний інтерес в контексті цього дослідження є серед вітчизняних науковців, таких як: І. Акімова, О. Кужель, С. Олійника, К. Ляпіна, Т. Павлюк.

Метою статті є дослідження змін у Податковому кодексі України та їх вплив на розвиток малого підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Мале підприємництво є необхідною складовою розвитку економіки країни, ефективним інструментом підтримки життєдіяльності народу та формою їх участі в економіці країни.

На сьогодні перед кожним суб'єктом підприємницької діяльності в рамках податкового планування постає питання, яку систему оподаткування обрати, щоб оптимізувати свої податкові платежі. Проте необхідно звернути увагу на недостатнє висвітлення проблемних питань оподаткування малого бізнесу, а особливо застосування спрощеної системи оподаткування фізичними особами – суб'єктами підприємницької діяльності [2].

Експерти вважають, що саме новий Податковий кодекс, ключові норми якого набули чинності 1 січня і 1 квітня 2011 р., сприяв зниженню кількості підприємців платників єдиного податку, а саме: обмеження, що стосується можливості співпраці з підприємствами на загальній системі оподаткування. Цим підприємствам заборонено включати до складу податкових витрат витрати, понесені у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у підприємця єдиноподатника. Це спонукало частину бізнесменів піти з ринку. Крім того, посилення фіскального навантаження на підприємців, зокрема за рахунок сплати єдиного соціального внеску, буде і надалі сприяти погіршенню ситуації. Податковим кодексом передбачено, що платники єдиного податку, як і решта суб'єктів господарювання, мають сплачувати єдиний соціальний внесок. Цей внесок підприємці сплачують у частині нарахувань в межах від 36,76 % до 49,7 %, від суми нарахованого ФОП найманих працівників залежно від класу професійного ризику діяльності, а в частині утримань 3,6 % від суми ЗП найманих працівників. Крім того, підприємці, платники єдиного податку, повинні сплачувати за себе єдиний соціальний внесок в розмірі не менше 34,7 % мінімальної ЗП.

Усі ці зміни вплинули на те, що у I кварталі 2011 р. кількість фізичних осіб-суб'єктів підприємництва, які припинили діяльність, порівняно з аналогічним періодом 2010 р., зросла на 57 %. Відкрити бізнес з початку року наважилися 44 тис. платників, тоді як роком раніше їх було 62,6 тис. [3]. Тенденція до скорочення кількості платників єдиного податку збережеться до кінця року, якщо уряд не піде на компроміс з бізнесом і не внесе обіцяні поправки до Податкового кодексу, що стосуються спрощеної системи. За оцінками експертів, до кінця року кількість приватних підприємців, що припинили діяльність, становитиме 250-300 тис. [4].

Згідно з Національною програмою сприяння розвитку малих підприємств в Україні, основними чинниками, які перешкоджають розвитку малого бізнесу, є:

- відсутність чітко сформульованої в системі правових актів державної політики у сфері підтримки малого підприємництва;
- збільшення адміністративних бар'єрів (реєстрація, ліцензування, сертифікація, системи контролю і дозвільної практики, регулювання орендних відносин тощо);
- відсутність реальних і дієвих механізмів фінансово-кредитної підтримки;
- надмірний податковий тиск і обтяжлива система звітності;
- невпевненість підприємців у стабільності умов ведення бізнесу;
- надмірне втручання органів державної влади у діяльність суб'єктів господарювання [5].

Позитивними змінами, як і було обіцяно, є податкові канікули, які дають змогу вивільнити додаткові кошти для розвитку бізнесу. На період із 1 квітня 2011 р. до 1 січня 2016 р. на нульову ставку оподаткування можуть розраховувати платники податку на прибуток, які одночасно відповідають двом умовам:

- доход кожного звітного податкового періоду наростаючим підсумком з початку року не перевищує 3 млн грн;
- нарахована за кожний місяць звітного періоду заробітна плата працівників, які перебувають із платником податків у трудових відносинах, не менша, ніж дві мінімальні заробітні плати, розмір якої встановлено законом [1].

Ефективним зрушенням у сфері розвитку малого бізнесу стало прийняття Кабінетом Міністрів України Постанови щодо умов кредитування суб'єктів малого підприємництва. Український фонд підприємництва на конкурсній основі надає кредити малому бізнесу за умови їх повернення та сплати 1,5 % облікової ставки Національного банку України на момент підписання договору [6].

Враховуючи всі позитивні і негативні аспекти спрощеної системи оподаткування, підприємці роблять вибір на користь єдиного податку, бо в цьому випадку вони захищають себе від усяких необгрунтованих перевірок податкової. Такий свідомий вибір більшого податкового навантаження є платою підприємців за можливість спокійно працювати. Тобто важливим є чітко визначені правила гри.

Спрощена система життєво необхідна для підприємців, які надають інтелектуальні послуги. Витратна частина таких послуг, яку можна було б підтвердити стандартними бухгалтерськими документами, вкрай мала, а левову частку становлять витрати інтелектуальної праці. У सबівартість послуги не входить час, витрачений на підготовку лекцій і договорів, самостійне підвищення кваліфікації. Тому при оподаткуванні за загальною системою для них податок з прибутку перетвориться на податок з обороту. Отже, такі фахівці або підуть у тінь, або змінять країну, якій платитимуть податки [7].

Старі правила роботи на єдиному податку для малих підприємств дають змогу запрацювати на більшу потужність та забезпечити стає економічне зростання, створення нових робочих місць, зниження соціальної напруги в суспільстві, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, а значить, – підвищення стандартів якості життя громадян.

Крім того, варто зазначити, що стан товарного ринку в Україні, на якому діють суб'єкти малого підприємництва, істотно відрізняється від економічно розвинених країн. Розвиненим ринковим відносинам притаманні переважачий вплив попиту з швидкою реакцією на нього, пріоритет приватної власності, розвинена ринкова інфраструктура, дієвість та усталеність законодавства, фінансова стабільність, доступність засобів виробництва, традиції використання договірних відносин, інформаційна відкритість, офіційно мінімальна криміналізація.

Розвиток малого бізнесу на Заході відбувається швидкими темпами за рахунок активної державної підтримки на всіх рівнях влади. Малий бізнес у розвинених країнах – це середній клас, який є основою для стабільного розвитку економіки будь-якої країни. Основний вплив на розвиток і стимулювання малого бізнесу з боку державних органів у Франції сконцентровано на підвищенні кваліфікації управлінського персоналу малих фірм та створення законодавчих гарантій зі запобігання їх банкрутству. В Іспанії, в разі нестачі власних коштів, уряд надає фінансову допомогу малим підприємствам. Країни Азії, що розвиваються (Тайвань, Сінгапур, Індонезія) саме завдяки стрімкому розвитку підприємств малого бізнесу здійснили економічний ривок та увійшли до переліку найбільш розвинених країн останніх років [8].

Зовсім інша ситуація спостерігається сьогодні в економіці України. Загалом правове, соціально-економічне середовище для малого підприємництва стає дедалі не сприятливішим. А саме: ті підприємства, які добровільно зареєстровані платниками ПДВ та отримують доходи переважно від кінцевих споживачів, теж опинилися під загрозою вилучення з платників ПДВ.

Можна спостерігати в Україні унікальний експеримент: ПДВ, який було винайдено у ХХ ст. саме як податок на кінцевого споживача (ідея проста: хто більше споживає, той більше платить ПДВ), в Україні перетворюється на податок з малого бізнесу. Саме малий бізнес, що розповсюджений переважно в роздрібному сегменті економіки, найчастіше є останньою ланкою в довгому ланцюжку виробник-споживач.

Якщо відібрати ПДВ-реєстрацію в тих, хто продає кінцевим споживачам, вони переберуть тягар ПДВ на себе. Постраждають насамперед ті, хто реалізовує товари з мінімальними націнками. Щоб вижити, підприємці будуть змушені піднімати ціни. І коли в їхньому бізнес-сегменті є великі конкуренти зі статусом ПДВ, то в малого підприємства немає шансів витримати цінові змагання. Маса підприємців і тих, хто на них працює, можуть наповнити ринок праці, самозайняті перетворяться на безробітних. Це безумовно призведе до загального зменшення рівня зарплати в країні, що спричинить зниження рівня економіки [9].

Висновки. Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що питання реформування спрощеної системи оподаткування є складним. Проте підприємцям не варто відмовлятися від спрощеної системи, оскільки вона запроваджує достатньо простий порядок обчислення і сплати податків і обов'язкових платежів.

Отже, єдиний податок має об'єктивні підстави для існування у системі оподаткування України, тому що за допомогою стимулятивної функції єди-

ного податку, держава гармонізує власні інтереси з інтересами суб'єктів малого підприємства.

Розвиток малого підприємництва є необхідним для розвитку економіки країни, він забезпечить зменшення безробіття, а тоді підняття середнього рівня доходів населення.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI, п. 154.6 ст. 154.
2. Міночкіна О. Економічне обґрунтування ставок єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб.
3. Лист ДПС № 167 від 11 квітня 2011 р. Депутатський запит Святослава Олійника.
4. Журнал "бізнес пропозиція" – податковий кодекс продовжує руйнувати малий бізнес. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.biznes-pro.ua/index.php?page=9&id=1199>.
5. Національна програма сприяння розвитку малих підприємств в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. Постанова КМУ: Про затвердження Порядку використання у 2010 році коштів, передбачених у державному бюджеті для мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва від 12.10.10 р., № 923 № 195. – 2010 – // Урядовий кур'єр.
7. Тетяна Павлюк для порталу "Економічна правда" - "Навіщо малому бізнесу спрощене оподаткування" 15.03.11.
8. Аналіз світового досвіду фінансування малого бізнесу. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.kraspubl.ru/content/view/136/56/1/1/>.
9. Кужель О. Малий бізнес не наповнить бюджет. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.chp.com.ua/all-news/item/15172-ediniy-podatok-i-tinizatsiya-ekonomiki-nikudi-ne-znik-li?tmpl=component&print=1>.

Червинская О.С., Пиксайкин Н.Ю. Эффективность функционирования малого предпринимательства в Украине

Отражены недостатки налогообложения малого бизнеса, осуществлен анализ развития малого предпринимательства, проведено сравнение с другими странами и приведено влияние на деятельность предприятий малого бизнеса изменения Налогового кодекса Украины в 2011 году.

Ключевые слова: Налоговый кодекс Украины, малый бизнес, единый налог, социальная взносы, налоговая нагрузка, кредитование, налоговые каникулы, НДС.

Chervinska O.S., Piksaykin N.Yu. Efficiency of functioning of small enterprise in Ukraine

The lacks of taxation of small business are reflected, the analysis of development of small enterprise is carried out, comparing is conducted to other countries and influence on activity of enterprises of small business of change of the Internal Revenue Code of Ukraine is resulted in 2011 year.

Keywords: Internal Revenue Code of Ukraine, small business, united tax, social payment, tax loading, crediting, tax vacations, VATS.

УДК 368.914+657.412.7

*Аспір. Г.Т. Шелестак –
Ужгородський національний університет*

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА

Розглянуто основні підходи щодо трактування поняття небанківські фінансові інститути та проаналізовано їх місце та значення у розвитку фінансового посередництва

Ключові слова: небанківські фінансові установи, конкурентоспроможність, ринок фінансових послуг

Постановка проблем. Упродовж останніх років на ринках фінансових послуг розвинених країн важливу роль стали виконувати спеціалізовані небанківські фінансові установи, які посідають важливе місце в нагромадженні і мобілізації грошового капіталу і наданні фінансових послуг юридичним і фізичним особам. Відтак істотно зростає значення небанківських фінансових інститутів на ринку фінансових послуг, які здатні відігравати важливу роль у соціально-економічному розвитку України, оскільки вони можуть запропонувати більш широкий спектр спеціалізованих фінансових послуг, ніж банки. На сьогодні ці установи мають значний потенціал для досягнення конкурентоспроможності на ринку фінансових послуг, проте не використовують його повною мірою.

До небанківських фінансових інститутів, згідно зі Законом України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", належать кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг [5].

Метою роботи є узагальнення та формування методичних основ та характерних особливостей сутності небанківських фінансових інститутів у розвитку фінансового посередництва.

Обґрунтування отриманих наукових результатів В основі діяльності небанківських фінансових установ лежить теорія фінансового посередництва, предметом якої є функції, цілі та механізми функціонування фінансових посередників. Історично інститути фінансового посередництва виникають з моменту поділу праці у сфері обслуговування кругообігу фінансових активів, поступово виокремлюючись у самостійний вид бізнесу. Послуги фінансових посередників об'єктивно зумовлені потребами ринку. Без фінансового посередництва можлива загроза операційного звуження ринку і бартеризації господарського життя, коли мають місце безпосередні товарообміни без використання грошей [3].

Спеціалізовані кредитні інститути виникли для того, щоб взяти на себе частину послуг, які не виконують комерційні банки. Доведено, що більшість випадків найефективнішого переміщення фінансових ресурсів від їх власників до позичальників забезпечуються фінансовими посередниками.

Фінансове посередництво як окремих специфічний вид економічної діяльності виділяється всіма сучасними економістами. За визначенням відомого американського економіста Ф. Мишкіна, фінансове посередництво – це процес непрямого інвестування, за якого фінансові посередники купують кошти в тих, хто їх заощадили, і своєю чергою, надають позики іншим [8, с. 654]. Таке визначення не є цілковито повним, оскільки фінансові посередники надають не лише позики (позики надають, зазвичай, лише банківські установи), а й вкладають кошти в корпоративні права та інші цінні папери. Істотним у цьому визначенні є те, що фінансове посередництво варто розуміти як діяльність, що сприяє трансформації заощаджень в інвестиції. Тож фінансове посередництво – це система опосередкованого фінансування, яка полягає в залученні фінансових ресурсів з метою їх подальшого розміщення у фінансо-